

Pieśń z góry niedźwiedzia. Rozmowa z Maciejem Harną, liderem zespołu Matragona

Zespół Matragona - Orkiestra Jednej Góry powstał w 1992 roku. Od początku swojego istnienia związany jest z Sanockim Domem Kultury. Zdobywali główne nagrody na Festiwalu „Mikołajki Folkowe” w Lublinie oraz Festiwalu Muzyki Inspirowanej Folklorem w Radomiu - „za teatr instrumentów i klimat duchowy...” Nagrywają muzykę teatralną oraz organizują warsztaty muzyczne w okolicach bieszczadzkiego szczytu Matragona. W 1998 roku ukazała się ich pierwsza kaseta i płyta, pt. „Budzenie góry”, która uzyskała nominację w konkursie „Folkowy Fonogram Roku 1998”. W swojej muzyce łączy tradycję wielu kultur Ziemi, korzystając z dziesiątków różnych instrumentów. Pomysłodawcą i liderem zespołu jest Maciej Harna, z którym specjalnie dla DŻ końcem zimy przeprowadziłem ten wywiad.

Skąd się wzięła nazwa zespołu?

Maciej Harna: Pomysł na nazwę powstał, kiedy po raz pierwszy spotkaliśmy się pod szczytem o nazwie Matragona w jednym z najdzikszych zakątków Bieszczadów. Wtedy trudno było powiedzieć, że jesteśmy zespołem w pełnym tego słowa znaczeniu. Nazwa powstała nieco później, po wyjeździe stamtąd. W jej okolicach przebywamy właściwie co roku i to, że wybraliśmy akurat nazwę tej góry z jednej strony wiąże się z naszym „chrztem” wewnątrz zespołu, a z drugiej - określa nasz związek właśnie z górami Bieszczadami. Słowo „matragona”, brzmiące egzotycznie, jest pochodzenia rumuńskiego lub wołoskiego i oznacza czarną jagodę, która porasta stoki góry. Chcielibyśmy uniknąć jakichś sztucznych, obcych nazw, a ta wydała nam się brzmieć oryginalnie a blisko zarazem.

Czy z bieszczadzką Matragoną wiąże się dla was jakaś szczególna historia, że tę górę obdarzyliście zaufaniem?

Nam się kojarzy z bardzo miłymi chwilami, które tam spędziliśmy. Spotkaliśmy tam przyjaciół, którzy nas gościli, zetknęliśmy się też z muzyką, która wywarła pewien wpływ na naszą późniejszą działalność - chodzi konkretnie już o muzykę, której tam słuchaliśmy. Matragonę co roku odwiedzamy i pytamy o niedźwiedzia. Bo stałym mieszkańcem góry jest miś, natknęliśmy się nawet na jego ślady.

U stóp samej góry mieszkają też stale nasi przyjaciele, których odwiedzamy. Być może są jakieś legendy dotyczące góry, natomiast ja nie wiem nic na ten temat. Mówi się o wiedźmie Matragonie, ale to może być już jakaś współcześnie wymyślona historia.

Czym dla zespołu jest symbolika gór? Druga część nazwy grupy brzmi Orkiestra Jednej Góry?

Orkiestra Jednej Góry - wyraża się w tym wierność Matragonie. A dlaczego Jednej Górze? Symbolika samej góry niesie szereg znaczeń i istnieje zapewne od początków kultury ludzkiej na ziemi. Góry wiązano z wierzeniami, że zamieszkują je bogowie i kryją się tam jakieś tajemnice. Symbol góry wyraża niedostępność, wyniosłość, kojarzy się z czymś szlachetnym, pięknym, niezmiennym i pociągającym. Dlatego staliśmy się Orkiestrą Jednej Góry - Matragony.

Same góry są dla nas oczywiście czymś ważnym. Wiele osób z zespołu wcześniej chodziło po górach. Może nie wszyscy mają dziś na to czas, ale niektórzy mocno są z nimi związani - mamy w zespole zresztą dwóch ratowników GOPR-u.

Pochodzicie z Sanoka. Czy poprzez granie muzyki pragniecie w pewien sposób zachować lokalną kulturę ludową?

Raczej nie o to nam chodzi, dlatego dość często kwestionuje się określenie naszej grupy jako zespołu folkowego. Tak na pewno byłoby, gdybyśmy wiązali swoje muzyczne inspiracje z tymi ziemiami i kulturą tego regionu, która częściowo zaginęła. A tak było, jeśli weźmiemy pod uwagę Łemkowszczyznę, Bojkowszczyznę czy nawet kulturę polskich grup etnicznych Podkarpacia. Nie identyfikujemy naszej działalności z takim czystym regionalizmem powiedziałbym raczej, że bardziej istotna dla nas jest ta ziemia - w sensie przyrody Bieszczadów - dziewiczego zakątka ziemi, który zachował w sobie ukryte pokłady muzyczne w najbardziej pierwotnej warstwie tworzonej przez dźwięki przyrody. Być może jest tak, że przyroda przechowuje pewne zjawiska dźwiękowe, muzyczne, emocjonalne, które postrzegali ludzie dawno tutaj żyjący, a o których nikt już nie pamięta. I nie mam na myśli tutaj np. Łemków, ale ludzi, którzy zamieszkiwali lub przemierzali te ziemie dużo wcześniej. I na pewno ludziom tym nieobce były spotkane tu dźwięki, np. śpiew określonych gatunków ptaków czy inne akustyczne zjawiska charakterystyczne dla przyrody bieszczadzkiej.

Gdzie szukacie inspiracji muzycznych do wykonywania swojej muzyki, poza tymi kojarzonymi z przyrodą?

Może to się wydawać trochę naciągane, że inspirujemy się przyrodą, ale rzeczywiście tak jest. Już sama atmosfera jaką wytwarza przyroda skłania do refleksji i uważnego słuchania i otwiera nas na słuchanie także innej „muzyki”, innych ludzi. Pozwala na tyle wyciszyć swoje „ja”, żeby w tym wyciszeniu można było usłyszeć coś więcej.

Jeśli chodzi konkretnie o samą muzykę, to nasze inspiracje wiążą się z instrumentami, które wykorzystujemy. Są to instrumenty z różnych stron świata, nie tylko z Polski, ale z różnych kontynentów. Gromadzimy ich coraz większą ilość, ale nie chodzi nam o zbieranie samych przedmiotów. Dla nas są one przedmiotami żywymi - grającymi, które niosą w sobie pewien rodzaj ekspresji - takiej, która dla nas jest troszkę obca, ale właśnie w ten sposób staramy się szukać czegoś wspólnego z innymi ludźmi. Nawet w instrumentach, które są dla nas egzotyczne i zupełnie nie znane (jak np. niektóre afrykańskie), odkrywamy pewną duszę należącą do ludzi, którzy się nimi posługują. Dlatego też ważne jest rzeczywiste poznanie tych instrumentów, nie tylko z takiej zewnętrznej strony, ale także jak się na nich gra. Instrumenty na pewno są jedną z inspiracji do tworzenia własnej muzyki, bowiem funkcjonują one w jakiejś kulturze muzycznej, którą próbujemy poznać. Nie gramy muzyki, która konkretnie pochodziłaby z Afryki, Azji czy nawet z różnych regionów Polski. Szukamy jednak takich płaszczyzn, które są wspólne dla muzyki całego świata, które wiążą się ze sferą kontemplacji, duchowości i wyciszenia. Szukamy tego co jest w muzyce chyba najważniejsze, czegoś co istnieje poza jej zewnętrznymi przejawami.

Czy Twoim zdaniem współczesna kultura jest oderwana od Natury?

Myślę, że z jednej strony poprzez rozwój różnego rodzaju mediów, rozwój przepływu informacji - można powiedzieć, że istnieje zbliżenie międzyludzkie, ale i również zbliżenie z Naturą. W ten sposób, że np. mogę dowiedzieć się jak śpiewają Pigmeje czy Eskimosi i dlaczego tak śpiewają, jak brzmi śpiew wieloryba itp. Mogę dowiedzieć się dużo na temat Natury, z którą nie miałbym szans się zetknąć. Ale z drugiej strony - co jednak zdaje się być nieporównywalnie większe - rozwój cywilizacji doprowadza również do zrywania więzi z Naturą i odgradzenia się od niej. Czytałem R. Tagore - który już za swojego życia dostrzegał, że kultura europejska odgradza się murami - dosłownie i w przenośni broniąc się przed Naturą, która rzekomo wdzierала się w otoczenie człowieka. Człowiekowi europejskiemu, w tym momencie, stała się ona obca, niebezpieczna, czasami go nawet przerażała. Tagore uważał, że w Indiach tego nie było i, choć być może dlatego uważane są za zacofane, więz z Naturą pozwalała tamtym ludziom - i to dotyczy w ogóle ludzkiej populacji - być

sobą, zachować swoją tożsamość i równowagę, zachowując pełnię życia wewnętrznego, duchowego. I dziś rzeczywiście załamało się to w człowieku, w momencie gdy tak wyraźnie oderwał się od Natury. Można to zauważyć także na przykładzie samej muzyki. Wielu z nas odczuwało taki rozdźwięk, np. podczas pracy w studio nagraniowym - rozdźwięk między kosmicznymi możliwościami techniki komputerowego przetwarzania dźwięku, a pierwotną prostotą naszych instrumentów. Przede wszystkim jednak rozdźwięk między duchową naturą muzyki, dźwiękami które rzeczywiście naszą muzykę prowokują wywodzącymi się z przyrody, które są bardzo bliskie człowiekowi, a całą elektroniką. Dźwięk naturalny instrumentu akustycznego jest zupełnym przeciwieństwem elektroniki. I nagle gdy wchodzimy do studia, okazuje się że nie jesteśmy pod Matragoną i jest coś w tym takiego nieprawdziwego. Nagrywając płytę udało nam się jednak tę barierę jakoś złagodzić - ale to osobna historia.

Organizujecie muzyczne warsztaty w Osławicy. Czy są one próbą przywrócenia równowagi zatraconej przez nadmierną technicyzację życia?

Tak, zdecydowanie.

Może powiesz parę słów na ich temat, na czym polegają?

Są to warsztaty otwarte, organizowane przez cały zespół, na które zapraszamy przyjaciół. Przede wszystkim chodzi w nich o próbę przywrócenia muzyce kontaktu z przyrodą, która niegdyś silnie muzykę inspirowała. Przecież nie tak dawno Vivaldi napisał swoje „Cztery pory roku”, a we wcześniej skomponowanej muzyce spotykamy całą chmurę kukulek, skowronków, żab i żywołów. Dopiero w dziewiętnastym i dwudziestym wieku zaczęło ich brakować, i dzisiaj niewiele osób potrafi rozróżnić sikorkę od zięby. Dla przeciętnego człowieka ich głosy to ćwierkanie. Chcemy nauczyć ludzi wrażliwości na to, co zostało zapomniane, a jednocześnie pokazać, że jest to istotne dla muzyki. Pomaga nam w tym czynna praca uczestników warsztatu przy konstruowaniu, prostych, etnicznych instrumentów, a także przy tworzeniu własnej muzyki za pomocą tych instrumentów.

Czy obcowanie z dziką przyrodą, która pod Matragoną jeszcze jest, wpływa w jakiś szczególny sposób na Waszą twórczość?

Wierzę, że jest w tym jakaś nadzieja. Być może to będzie budzenie Matragony jako zespołu - przebudzenie do czegoś dalej, co dopiero nastąpi. Z drugiej strony może to być budzenie góry w znaczeniu dosłownym. Konkretnie Matragona jako góra budzi się, ale nie jest to przebudzenie, które rozpoczynają ptaki; to budzenie z nocy pełnej niepokoju, tajemniczej a jednocześnie bardzo pociągającej i barwnej.

Czy można powiedzieć, że góra Matragona uaktywnia się również za pośrednictwem zespołu?

Może i tak jest. Samo wskazanie tytułem płyty na górę jest jakimś zaproszeniem w góry - niedostępne, ciche, dzikie i nieodkryte. Chcemy zaprosić innych i zwrócić ich uwagę na to, co może się wokół takiej góry wydarzyć.

Jakie znaczenie ma dla Ciebie i zespołu kontakt z dziką przyrodą?

Przyroda uczy nas pewnej uważności. Jeśli ktoś posiedzi kilka dni, nie z jakimś radiem albo w zgiełkliwym towarzystwie, bo nie może bez tego wytrzymać, lecz posiedzi sam i zacznie trochę słuchać, troszkę obserwować - to nagle usłyszy rzeczy, których nigdy wcześniej nie słyszał. Przenosząc to w swoje życie, może być tak, że to przyroda nauczy człowieka większej uważności. Wtedy każdy powszedni, szary dzień może być wspaniałym obcowaniem z kwiatkiem spotkanym w

parku lub z drugim człowiekiem. Dzięki temu być może usłyszymy ptaszka, którego przez zgiełk ulicy nigdy nie słyszeliśmy. Myślę, że może to być dla nas bardzo cenne i ważne.

Najbliższe plany zespołu?

Pracujemy nad nowym programem z wykorzystaniem instrumentów bliższych naszym terenom, np. liry korbowej. Ale mogą również zabrznieć wycieczki w krainy minione, odległe w czasie. Mam nadzieję, że przygotujemy na nową płytę i będzie to częściowo kontynuacja tego co jest na płycie „Budzenie góry”. Jeśli chodzi o organizację letnich warsztatów - będą prawie na pewno, trochę w innym miejscu niż zwykle, ale pięknym i w górach, Zapraszamy wszystkich zainteresowanych sierpniową porą.

Co chciałbyś powiedzieć na koniec?

Dwa tygodnie temu byłem przez kilka dni w cichym miejscu nad rzeką w celu znalezienia nowej muzyki i znalazłem żeremie bobrowe nad Sanem w okolicach Dobrej, ale tsss... żeby ich nie przepłoszyć.

Gdyby ktoś chciał nawiązać kontakt z zespołem, zaprosić ich na koncert lub zamówić płytę „Budzenie góry” wystarczy napisać: Matragona, Maciej Harna, Sanocki Dom Kultury, ul. Mickiewicza 24, 38-500 Sanok, tel. 13 46 344 05 (Maciek), matragona.pl